

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวิจัยของนักเรียน โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาแผนจัดการเรียนรู้ สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน และเพื่อพัฒนาทักษะการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จำนวน 49 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการวิจัยในรายวิชาสังคมศึกษา และแบบวัดทักษะการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานเพื่อผู้วิจัยสร้างขึ้น และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและนำเสนอความเรียงแบบบรรยาย

5.1 สรุปผลการวิจัย

1. การสร้างแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน สาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

ผลการศึกษาพบว่า การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับดีมาก ทั้ง 5 แผนการจัดการเรียนรู้คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ชุมชนของเรา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 รู้คิดธุรกิจ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรียนรู้จากปัญหาสื่อมวลชน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรียนรู้จากข่าวชุมชน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ชุมชนเข้มแข็งร่วมกันพัฒนา ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยศึกษาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ทฤษฎี หลักการ แนวคิด เอกสารประกอบและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อศึกษาเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน โดยผู้วิจัยได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ภายใต้กรอบแนวคิดของ หลังจากดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เรียบร้อยแล้วได้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจึงได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 ท่าน ประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยสรุป การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมการประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินทักษะการวิจัยผลอยู่ในระดับดีมาก

คือ มีการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งด้านข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย องค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้มีความชัดเจนเพียงพอ สาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ข้อปฏิบัติในแผนการจัดการเรียนรู้มีความเข้าใจง่าย ชัดเจน แผนการจัดการเรียนรู้มีมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ชั้นปี และสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้ตรงกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับขั้นตอนการวิจัย เนื้อหาเหมาะสมกับการวิจัยและความสนใจของผู้เรียน ระยะเวลาเหมาะสมกับกิจกรรมช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการวิจัยของผู้วิจัย กำหนดำเนินการในใช้สื่อชัดเจน เข้าใจง่าย พัฒนาความสามารถด้านความรู้ ทักษะการวิจัย การวัดและประเมินผลตรงกับทักษะการวิจัย เครื่องมือและเกณฑ์การประเมินมีความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ด้านข้อมูลพื้นฐาน แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบของแผนจัดการเรียนรู้มีความชัดเจนครบถ้วนเพียงพอในส่วนสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 และมีข้อปฏิบัติในแผนจัดการเรียนรู้มีความเข้าใจง่าย ชัดเจน

ด้านแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดช่วงชั้น และสาระการเรียนรู้ตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีสาระสำคัญตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดช่วงชั้น และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามศตวรรษที่ 21 โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับขั้นตอนของทักษะการวิจัยและเหมาะสมแก่ระดับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และกระตุ้นผู้เรียนให้สนใจในเนื้อหาสาระของผู้เรียนและกระบวนการวิจัยให้สามารถเกิดขึ้นจริงและกระตุ้นผู้เรียนให้สนใจในเนื้อหาสาระของการเรียนรู้และกระบวนการวิจัย โดยมีระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนและเพียงพอสำหรับการจัดการเรียนรู้

ด้านสื่อการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย มีความแนะนำในการใช้สื่อเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้และสื่อการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาด้านความรู้และทักษะการวิจัยของผู้เรียนได้

ด้านการประเมิน แผนการจัดการเรียนรู้มีเครื่องมือ การประเมินและการเกณฑ์การประเมินที่ครอบคลุมการจัดการเรียนรู้

แบบประเมินมีความชัดเจนทั้งในการใช้ภาษาและวัดได้ครอบคลุมด้านทักษะการวิจัย อาทิ การตั้งคำถาม การวางแผน การค้นหาและตรวจสอบ การสรุปและนำเสนอข้อมูล แบบประเมินเหมาะสมกับระดับผู้เรียนในการวัดและประเมินผลตรงกับการแสวงหาความรู้ของผู้เรียนได้ด้วยตนเองเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลครอบคลุมมีเกณฑ์การวัดแบบประเมินทักษะการวิจัยและรูปรีกส์ทักษะการวิจัย อย่างชัดเจนและสามารถวัดได้

2. ผลการพัฒนาทักษะการวิจัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ผลการศึกษา พบว่า ทักษะการวิจัยทั้ง 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการวางแผน ทักษะการค้นและตรวจสอบและทักษะการสรุปและนำเสนอ ผลปรากฏคือ นักเรียนผ่านการประเมินแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 กับแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 มีผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ดี โดยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 มีค่าเฉลี่ยในระดับดีมาก ผลการประเมินชิ้นงานของผู้เรียนจากการเรียนรู้ ผลอยู่ในระดับดีเยี่ยม โดยทักษะที่ผู้เรียนได้รับการพัฒนาจากชิ้นงานของผู้เรียนทั้งในการตั้งคำถามและที่มาของงานวิจัยที่พบในชุมชน การตั้งคำถามที่สอดคล้องกับปัญหาในชุมชนการตั้งวัตถุประสงค์สอดคล้องกับประเด็นคำถาม ทักษะการวางแผน โดยออกแบบวิธีการเก็บข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล การค้นหาและตรวจสอบจากการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย การตรวจสอบข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การสรุปและนำเสนอมีการค้นคว้าข้อมูล ทั้งการวิเคราะห์ การนำเสนอข้อมูล การทำรายงานวิชาการ โดยทางผู้วิจัยพบว่าการพัฒนาทักษะการวิจัยของผู้เรียนทั้ง 5 แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับมากไปน้อย จากทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการวางแผน ทักษะการค้นและตรวจสอบ ทักษะการสรุปและนำเสนอ ตามลำดับซึ่งสะท้อนว่าแผนการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนมีความสามารถในการตั้งคำถามในระดับสูงสุดและทักษะการสรุปและนำเสนอในระดับต่ำสุด แต่หากพิจารณาการเสนอชิ้นงานของผู้เรียนได้วัดเป็นรายทักษะผลปรากฏว่า ทักษะการสรุปและนำเสนอมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือทักษะค้นหาและตรวจสอบ ทักษะการตั้งคำถามและทักษะการวางแผนตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

5.2 อภิปรายผล

ผลการศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการวิจัยของนักเรียน โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยผู้ศึกษาอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. ผลการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้โดยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ชุมชนเข้มแข็ง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ชุมชนของเราแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ท่องเที่ยวในชุมชน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ไขข้อข้องใจในชุมชนชุมชนของเราแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 แลกเปลี่ยนระหว่างกันมีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ ดีมาก โดยแต่ละแผนมีองค์ประกอบชัดเจน มีสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด ข้อปฏิบัติมีความเข้าใจง่าย กิจกรรมช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการวิจัย สอดคล้องกับแนวคิดของสมหวัง พิริยานุวัฒน์และทัศนีย์ บุญเต็มอ้างโดยรองศาสตราจารย์ เสาวภา วิชาติ (หน้า 3) ได้เสนอแนวการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานทำให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทำวิจัยในระดับต่างๆ เช่นการทำการทดลอง การศึกษากรณีศึกษา การทำวิจัยฉบับจิ๋ว ล้วนมีความชัดเจนเข้าใจง่าย ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาด้านความรู้ ทักษะการวิจัย

ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานของกรมวิชาการ (2552 ; หน้า 91) กับการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 4 มาตรา 24 (5) ว่า ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการสอน และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การประเมินผลสามารถประเมินทักษะการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของดร.สมพงษ์ แต่งตาด และคณะ (24-26) ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้ Research based learning ของนักเรียน โดยพิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นกับครูผู้สอนและผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ผลที่เกิดขึ้นกับครูผู้สอน พิจารณาได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย ได้แก่ เทคนิคการสอนที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแต่ละขั้นตอนของกระบวนการวิจัย สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเหมาะสมและนักเรียนได้ใช้อย่างทั่วถึง มีการวัดที่เน้นกระบวนการวิจัย ตามสภาพจริงและใช้วิธีการวัดที่หลากหลาย หลากหลาย ส่วนผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน พิจารณาจากพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้นำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการเรียนรู้ และผลงานที่เป็นองค์ความรู้ที่ถูกต้องสมบูรณ์

2. ผลการพัฒนาทักษะการวิจัยของนักเรียน

ระดับทักษะการวิจัย พบว่า ระดับทักษะการวิจัยมีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ ตั้งแต่แผนจัดการเรียนรู้ที่ 1 ถึงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 มีค่าเฉลี่ยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เท่ากับ 1.41 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เท่ากับ 2.34 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เท่ากับ 3.07 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เท่ากับ 3.70 และ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เท่ากับ 4.55 โดยค่าเฉลี่ยรวมการวัดทักษะการวิจัยทั้ง 5 แผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 3.01 ผ่านเกณฑ์การประเมิน ทั้ง ทักษะการตั้งคำถาม , การวางแผน, การค้นหาและตรวจสอบและการสรุปและนำเสนอเมื่อเปรียบเทียบแล้วนักเรียนจึงมีพัฒนาการที่สูงขึ้น สอดคล้องกับการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของ รศ.ดร.สมพงษ์ แต่งตาดและคณะ ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน โดยครูใช้ผลการวิจัยในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนใช้กระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนรู้ และนักเรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้ และสนับสนุนแนวคิดของทิสนา แจมมณี (2547 : 6-12) เสนอรูปแบบแนวการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย 4 แนวทาง (อ้างใน ดวงทิพย์ ; 2551) ผู้เรียนแสวงหาความรู้ การศึกษางานวิจัย ฝึกทักษะการอ่านและสรุปการนำเสนอ มีการเรียนรู้ตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัย

ผลการประเมินชิ้นงานของผู้เรียนจากการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน พบว่า มีค่าเฉลี่ยที่ 4.39 อยู่ในระดับ ดีเยี่ยม ในทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการวางแผน ทักษะการค้นหาและตรวจสอบและทักษะการสรุปและนำเสนอ สอดคล้องกับแนวคิดของอรุณ จันทวานิช (2548 , หน้า 8-10) ในประโยชน์ของการเรียนรู้การสอนแบบที่มีการวิจัยเป็นฐาน ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิด ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการบริหารจัดการ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการประมวลผล

และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีพแต่กลับพบว่าหากเปรียบเทียบรายทักษะพบว่ามีความเฉลี่ยในทักษะการนำเสนอและทักษะการค้นหาและตรวจสอบในระดับสูงตามลำดับแตกต่างจากการประเมินจากใบกิจกรรมในแผนจัดการเรียนรู้ที่พบว่ามีความทักษะการตั้งคำถามและทักษะการวางแผนในระดับสูงตามลำดับจะเห็นได้ว่าการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนจัดการเรียนรู้ที่ 5 ร่วมใจแก้ไขปัญหาชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออกสอดคล้องกับงานวิจัยของอารีรัตน์ สุขช่วงเรื่อง การแก้ปัญหาให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมขาดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในชั้นเรียนรายวิชาทศวรรษวิภาคโดยใช้กระบวนการกลุ่มนักเรียนมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้นทั้งด้านการพูด ด้านการกระทำและด้านการแสดงความคิดเห็น อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพล ลีกลิงห์ที่พบว่ากระบวนการกลุ่มทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองในด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างกันจากการทำงานร่วมกัน พร้อมกันยังสร้างให้ผู้เรียนเกิดความสัมพันธ์ความรู้ ฝึกการแสดงออก ฝึกทักษะการคิด ฝึกความมีวินัยและพัฒนาบุคลิกภาพ การสื่อสาร การเขียน และการทำงานอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยัง สนับสนุนผลการศึกษาศรยุทธ ชัยของ พบว่า ผลการศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นต่อการเรียน เกิดความสนใจ กล้าแสดงออก ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของดวงทิพย์ กริมมนตรี พบว่านักเรียนส่วนใหญ่กล้าพูด กล้าแสดงออก ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีมีความกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรมตลอดเวลาและนอกจากนี้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้จากการตั้งคำถามเพื่อศึกษาเศรษฐกิจชุมชนเช่น ปัญหาการขยายตัวของธุรกิจขนาดใหญ่มากธุรกิจโชว์ห่วยในเขตหมู่บ้านสุขสวัสดิ์ ทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงกระทบต่อชุมชนที่เกิดขึ้นซึ่งสนองแนวคิดของการจัดการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งยังสอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ ส 3.1 ม 4-6/4 วิเคราะห์ปัญหาเศรษฐกิจชุมชนและเสนอแนวทางแก้ไขให้กับชุมชน ได้ อีกทั้งการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ยังส่งเสริมทักษะการวิจัยนำไปสู่การเรียนรู้

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการเรียนรู้

1. การสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ต้องใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ค่อนข้างมีความซับซ้อนผู้สอนต้องพึงระวังอย่างมากในการจัดการเรียนรู้เนื่องจากขั้นตอนการวิจัยมีอย่างหลากหลายวิธี ผู้สอนจึงต้องพึงเลือกขั้นตอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ใช้ในการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
2. ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียนเพื่อให้เกิดความหลากหลายทาง

ความคิดอีกทั้งการจัดการเรียนรู้ในเรื่องเศรษฐกิจชุมชนที่มีความหลากหลายค่อนข้างมากควรเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเพื่อเปิดโลกทัศน์ให้กับผู้เรียน

3. ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความสุขกับการเรียนการสอน

4. ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามปรัชญาการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยครูมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

5. การเตรียมตัวผู้เรียนในช่วงแรกไม่คืนก็มีผลทำให้ทักษะการวิจัยในช่วงแรกไม่คืนนัก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการจัดทำรูปวิธีการประเมินผู้วิจัยให้มีความกระชับและเข้าใจง่ายสอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ของงานวิจัย

2. การใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาให้เกิดทักษะการวิจัย

3. ผู้วิจัยควรนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในสาระการเรียนรู้อื่นๆเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายได้

4. ปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ในรูปแบบการวิจัยเป็นฐานเป็นรูปแบบอื่นๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved